

LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ

Cristian Moroianu (coordonator)

Petru Bucurenciu

Mihaela Dragu

Luminița Cășuneanu

Manual
pentru clasa
a V-a

CUPRINS

RECAPITULARE ÎNȚIALĂ	9
EVALUARE ÎNȚIALĂ	11
Unitatea 1. Școala, univers al cunoașterii (1.1., 1.2., 1.3., 1.4., 2.2., 2.3., 2.4., 3.1., 3.2., 3.3., 4.2., 4.3., 4.4.) ...	13
Comunicare orală	14
Roluri în comunicare. Strategii de ascultare activă	14
Lectură	15
Textul literar. Cuvânt-cheie. Idee principală. Planul simplu de idei.....	15
Redactare	18
Planul simplu de idei. Notițele. Așezarea în pagină	18
Lectură	19
Textul nonliterar.....	19
Elemente de construcție a comunicării	21
Sunet. Literă.....	21
Silaba. Accentul	23
Lectură	25
Un nou text, noi perspective.....	25
RECAPITULARE	28
EVALUARE	30
Unitatea 2. Alături de cei dragi (1.1., 1.2., 2.2., 2.3., 2.4., 2.5., 3.1., 3.3., 3.4., 4. 1., 4.2., 4.3., 4.5., 5.1.)	31
Comunicare orală	32
Exprimarea adecvată a emoțiilor	32
Lectură	33
Tema. Ideea secundară. Planul dezvoltat de idei	33
Elemente de construcție a comunicării	39
Enunțul. Punctuația enunțului.....	39
Variație stilistică. Limba standard. Normă și abatere.....	42
Redactare	44
Părțile textului: introducere, cuprins, încheiere. Paragraful	44
Lectură	45
Un nou text, noi perspective.....	45
Elemente de construcție a comunicării	48
Vocabularul. Cuvântul, unitate de bază a vocabularului. Dicționarul	
Articolul de dicționar. Cuvântul și contextul. Forma și sensul cuvintelor	48
Categorii semantice: sinonime, antonime	50
Câmpul lexical.....	52
Elemente de interculturalitate	53
Identitate personală – identitate națională – diversitate culturală și lingvistică.....	53
RECAPITULARE	56
EVALUARE	57

Unitatea 3. Valoarea prieteniei (1.1., 1.2., 1.3., 2.1., 2.2., 2.4., 3.1., 3.2., 3.3., 3.4., 4.1., 4.2., 4.4., 4.5., 5.1., 5.2.)... **58**

Comunicare orală	59
Elemente paraverbale și nonverbale. Atitudini comunicative.....	59
Lectură	60
Textul narativ. Narativul literar. Acțiune, personaj, timp, spațiu	60
Redactare	63
Textul narativ. Etapele scrierii	63
Lectură	64
Textul descriptiv nonliterar	64
Redactare	66
Textul descriptiv. Descrierea unei ființe.....	66
Elemente de construcție a comunicării	66
Verbul	66
Modul indicativ. Timpurile modului indicativ	68
Modul imperativ	75
Lectură	77
Un nou text, noi perspective.....	77
Elemente de construcție a comunicării	80
Predicatul verbal.....	80
Elemente de interculturalitate	82
Modele comportamentale în legende greco-romane	82
RECAPITULARE	85
EVALUARE	87

Unitatea 4. Cartea, treaptă spre cunoaștere (1.1., 1.4., 2.1., 2.3., 2.5., 3.2., 3.3., 3.4., 4.1., 4.3., 4.4., 4.5., 5.2.).... **89**

Comunicare orală	90
Strategii de concepere și de comprehensiune a textului oral. Unitățile comunicării	90
Lectură	91
Împărtășirea impresiilor de lectură. Interese și atitudini față de lectură.	91
Elemente de construcție a comunicării	96
Substantivul. Felul, genul, numărul	96
Substantivul. Categoria determinării. Articolul. Prepoziția.....	98
Pronumele personal.....	100
Pronumele de politețe.....	102
Lectură	105
Un nou text, noi perspective.....	105
Elemente de construcție a comunicării	108
Subiectul exprimat (simplu și multiplu). Acordul predicatului cu subiectul	108
Elemente de interculturalitate	111
De la prima carte tipărită la cartea digitală	111
Elemente de construcție a comunicării	114
Istoria cuvintelor – variații ale formei și ale sensului în timp.....	114
Redactare	115

Prezentarea textului: inserarea unor desene, grafice, fotografii, scheme	115
RECAPITULARE	116
EVALUARE	118
Unitatea 5. Rapsodia naturii (1.1., 1.2., 1.4., 2.1., 2.2., 2.4., 2.5., 3.1., 3.2., 3.3., 4.1., 4.2., 4.4., 4.5.)	119
Comunicare orală	120
Reguli de acces la cuvânt	120
Lectură	121
Textul literar descriptiv	121
Elemente de construcție a comunicării	124
Adjectivul	124
Gradele de comparație ale adjectivului	127
Lectură	129
Textul narativ nonliterar	129
Elemente de construcție a comunicării	132
Numeralul	132
Redactare	135
Textul descriptiv: descrierea unui loc, a unui obiect real/imaginar	135
Textul explicativ: definiții, scheme	135
Lectură	136
Un nou text, noi perspective	136
RECAPITULARE	139
EVALUARE	141
Unitatea 6. Călătorii imaginare, lumi ficționale (1.3., 1.4., 2.1., 2.3., 2.4., 2.5., 3.2., 3.4., 4.1., 4.4., 5.1.)	143
Comunicare orală	144
Roluri în comunicare. Strategii de ascultare activă	144
Lectură	145
Narativul literar. Mesajul textului	145
Elemente de construcție a comunicării	148
Atributul	148
Lectură	150
Narativul în texte multimodale. Banda desenată	150
Elemente de construcție a comunicării	152
Propoziția simplă și propoziția dezvoltată	152
Redactare	153
Redactarea textelor narrative – narațiuni ficționale	153
RECAPITULARE	154
EVALUARE	156
RECAPITULARE FINALĂ	157
EVALUARE FINALĂ	159

DEȘTEAPTĂ-TE, ROMÂNE!

*Versuri: Andrei Mureșanu
Muzica: Anton Pann*

Deșteaptă-te, române, din somnul cel de moarte,
În care te-adânciră barbarii de tirani!
Acum ori niciodată croiește-ți altă soarte,
La care să se-nchine și cruzii tăi dușmani!

Acum ori niciodată să dăm dovezi la lume
Că-n aste mâni mai curge un sânge de roman,
Și că-n a noastre piepturi păstrăm cu fală-un nume
Triumfător în lupte, un nume de Traian!

Priviți, mărețe umbre, Mihai, Ștefan, Corvine,
Româna națiune, ai voștri strănepoți,
Cu brațele armate, cu focul vostru-n vine,
„Viață-n libertate ori moarte!” strigă toți.

Preoți, cu crucea-n frunte! căci oastea e creștină,
Deviza-i libertatea și scopul ei preasfânt.
Murim mai bine-n luptă, cu glorie deplină,
Decât să fim sclavi iarăși în vechiul nost' pământ!

Competențe generale și specifice

1. Participarea la interacțiuni verbale în diverse situații de comunicare prin receptarea și producerea textului oral

- 1.1. Identificarea temei, a unor informații esențiale și de detaliu, a intențiilor de comunicare explicite și/sau a comportamentelor care exprimă emoții din texte narative, monologate sau dialogate;
- 1.2. Prezentarea orală, pe baza unor repere date de profesor, a unor informații și a unor idei, exprimând opinii, emoții și sentimente prin participarea la discuții pe teme familiare, de interes sau pornind de la textele ascultate/citite;
- 1.3. Identificarea unor elemente paraverbale și nonverbale, în funcție de situația de comunicare;
- 1.4. Realizarea unei interacțiuni verbale cu doi interlocutori, folosind strategii simple de ascultare activă și manifestând un comportament comunicativ politicos față de interlocutor(i).

2. Receptarea textului scris de diverse tipuri

- 2.1. Identificarea informațiilor importante din texte literare și nonliterare, continue, discontinue și multimodale;
- 2.2. Identificarea temei și a ideilor principale și secundare din texte diverse;
- 2.3. Formularea unui răspuns personal și/sau a unui răspuns creativ pe marginea unor texte de diferite tipuri, pe teme familiare;
- 2.4. Manifestarea interesului și focalizarea atenției în timpul lecturii unor texte pe teme familiare;
- 2.5. Observarea comportamentelor și a atitudinilor de lectură, identificând aspectele care necesită îmbunătățire.

3. Redactarea textului scris de diverse tipuri

- 3.1. Redactarea unui text scurt pe teme familiare, având în vedere etapele procesului de scriere și structurile specifice, pentru a comunica idei și informații sau pentru a relata experiențe trăite sau imaginate;
- 3.2. Redactarea unui text scurt pe teme familiare, având în vedere etapele procesului de scriere și structurile specifice, pentru a comunica idei și informații sau pentru a relata experiențe trăite sau imaginate;
- 3.3. Analizarea constantă a propriului scris/a unor texte diverse din punctul de vedere al corectitudinii, al lizibilității, al coerenței și al clarității;
- 3.4. Observarea atitudinilor manifestate în procesul redactării unui text, identificând aspectele care necesită îmbunătățire.

4. Utilizarea corectă, adecvată și eficientă a limbii în procesul comunicării orale și scrise

- 4.1. Utilizarea achizițiilor sintactice și morfologice de bază ale limbii române standard pentru înțelegerea și exprimarea corectă a intențiilor comunicative;
- 4.2. Aplicarea achizițiilor lexicale și semantice de bază, în procesul de înțelegere și de exprimare corectă a intențiilor comunicative;
- 4.3. Monitorizarea propriei pronunții și scrieri și a pronunției și scrierii celorlalți, valorificând achizițiile fonetice de bază;
- 4.4. Respectarea normelor ortografice și ortoepice în utilizarea structurilor fonetice, lexicale și sintactico-morfologice în interacțiunea verbală;
- 4.5. Utilizarea competenței lingvistice în corelație cu gândirea logică/analogică, în procesul de învățare pe tot parcursul vieții.

5. Exprimarea identității lingvistice și culturale proprii în context național și internațional

- 5.1. Asocierea unor experiențe proprii de viață și de lectură cu acelea provenind din alte culturi;
- 5.2. Identificarea unor valori culturale promovate în textele autorilor români din diferite perioade istorice.

GHID DE UTILIZARE A MANUALULUI

Manualul cuprinde variantele tipărită și digitală

Simboluri folosite în varianta digitală

Rezolvă

Privește

Vizionează

Ascultă

Manualul este structurat în unități de învățare, care cuprind:

lecție

Titlul lecției

Secvențe de învățare

UNITATEA 7 - ALĂTUR DE CEI DRAGI

COMUNICARE ORALĂ
EXPRIMAREA ADECVATĂ A EMOTIILOR

Observare și discuție

1. Priviți cu atenție imaginea și discutați în perechi:

- ce fac cei doi imagini;
- care cred că sunt cele mai bune momente din viața celor doi;
- unde cred că se desfășoară activitatea și cum a trăit-o;
- ce simțea în acel moment.

2. Nașterea, în cămin, mersul în excursii în natură, timp petrecut la casa părinților și la familia prietenilor.

Deveniți pe baza imaginii	Ce credeți că se întâmplă?	Ce a trăit imaginea?
Ce fac cei doi imagine?		
Cum sunt ei?		
Unde se desfășoară activitatea?		
Cum se simțea?		

3. Impartăți-vă ideile vizuale celorlalți colegi. Completați coloana a doua a tabelului și cu propoziții diferite. Discuție de clasă și discuții în perechi.

Activități și discuții

1. Analizați textul împreună în varianta digitală a manualului și completați coloana a doua a tabelului (ce a trăit imaginea?).

2. Ai scris în fragmente din povestea Cămin și cum te simțea în momentul de față? Discuție în grup și în întregul clasă.

3. Răspundeți la întrebările următoare, menționând textul dacă este necesar:

1. Ce părere aveți despre viața în oraș?
2. Ce vă place cel mai mult în oraș?
3. Ce vă este dor?
4. Careți că simțiți că este un avantaj să trăiești în oraș?
5. Descrieți, în două rânduri, o activitate tipică de oraș și una de țară.

Reflexionează

Comunicarea orală, emoțiile exprimabile pot fi exprimate variat:

- prin gesturi și mimă;
- prin vorbire mai joasă sau mai înaltă;
- prin pauze în vorbire înaintea unor cuvinte-cheie etc.

Florișca la vânătoare

Activități

Un subiect pe care îl poți utiliza în lecție este...

Text literar sau nonliterar

Recapitulare

RECAPITULARE ÎNITIALĂ

Despreține în silabe

1. Cuvântul *apropie* este scris în silabe așa: *ap-ro-pie*. Fiecare silabă are o vocale în mijloc și o consoană în final.

Cuvinte cu aceeași formă de construcție diferită

1. Cuvintele *apropie*, *apropie*, *apropie* au aceeași formă de construcție, dar diferite semnificații.

Cuvinte cu aceeași formă de construcție diferită

1. Cuvintele *apropie*, *apropie*, *apropie* au aceeași formă de construcție, dar diferite semnificații.

Numele de lucruri, fișe sau personaje ale textului

1. Cuvintele *apropie*, *apropie*, *apropie* au aceeași formă de construcție, dar diferite semnificații.

Cuvinte care exprimă acțiune, stare, existență

1. Cuvintele *apropie*, *apropie*, *apropie* au aceeași formă de construcție, dar diferite semnificații.

Evaluare

EVALUARE

• Citirea fragmentelor din povestea următoare:

„...La început, eu și prietenii mei...

1. Citirea fragmentelor din povestea următoare:

„...La început, eu și prietenii mei...

2. Citirea fragmentelor din povestea următoare:

„...La început, eu și prietenii mei...

3. Citirea fragmentelor din povestea următoare:

„...La început, eu și prietenii mei...

4. Citirea fragmentelor din povestea următoare:

„...La început, eu și prietenii mei...

Despărțirea în silabe

1. Cuvântul **fetiță** este alcătuit din 3 silabe, fiind despărțit în silabe astfel: *fe-ti-ță*. Stabilește din câte silabe sunt alcătuite cuvintele de mai jos, despărțindu-le în silabe: *casa, părinți, poienița, flori, inele, zorele, iarba, sărbătoare*.

• Se dă textul de mai jos.

Mi-e **dor** de casa-n care
Fetiță am crescut,
De fiecare floare
Cu-aromă din trecut.

Mi-e dor să văd pădurea
Abia șoptit foșnind,
S-ascult cu gându-aiurea
O mierlă ciripind.

Mi-e dor de gărla mică
De sălcii străjuită,
De **prima** păpușică
De la părinți primită.

Mi-e dor să port **rochița**
Cu fluturași pe ea,
S-alerg prin poienița
Ce-n flori mă răsfața. [...]

Mi-e dor de frățiorul
Cu părul tot inele,
Să simt iarăși fiorul
Pocnind în mâini zorele.

Mi-e dor de glasul mamei
Ce blând mă **alinta**,
De chipul drag al tatii
Cum încercat zâmbea. [...]

Mi-e dor de-ai mei bunici
Pe bancă la **portița**,
S-adun din nou furnici
În mâna de fetiță.

Mi-e dor s-alerg pe-afară
Desculță-n iarba mare
Și orice zi să-mi pară
Că este-o sărbătoare.

(Lidia Batali,
Dor de copilărie)

Cuvinte cu aceeași formă și cu înțeles diferit

4. În enunțul *Mă dor picioarele de atâta mers*, apare un alt sens al cuvântului *dor*. Formulează enunțuri în care să illustrezi alte sensuri ale cuvintelor *părul, bancă, nou și mare*, preluate din text.

Cuvinte cu același înțeles

2. Cuvântul **prima** poate fi înlocuit în textul dat cu termenul *întâia*. Aceste două cuvinte sunt cu înțeles asemănător. Găsește termeni cu înțeles asemănător pentru următoarele cuvinte: *aromă, pădurea, să alerg, blând, alinta, chipul, mare*.

Nume de lucruri, ființe sau fenomene ale naturii

5. Unele cuvinte din limba română denumesc lucruri, ființe sau fenomene ale naturii: *rochița, unchi, porumbel, ploaie*. Identifică, în textul citit, trei cuvinte care denumesc lucruri și trei cuvinte care denumesc ființe.

Cuvinte de alint

3. Cuvântul **portiță** arată că obiectul denumit este considerat mai mic decât de obicei. Găsește în textul dat alte cinci cuvinte care arată că obiectul denumit/persoana denumită este mai mic/mică.

Cuvinte care exprimă acțiunea, starea, existența

6. Cuvântul *alinta* face parte din categoria cuvintelor care exprimă acțiunea, starea sau existența. Recitește textul și transcrie alte cinci cuvinte din această categorie.

Lidia Batali a debutat în literatura pentru copii în 2007, cu volumul de versuri *Copilărie, dalbă floare* și a obținut mai multe premii naționale la concursuri dedicate literaturii pentru copii.

Alte opere: *Vânzătoarea de comori – poezii în opt culori; Broasca, melcul și-un arici – poezii pentru cei mici; Leul, vulpea și-un măgar – aventuri în Zanzibar; Măgarul în piele de leu – poezii cu tâlc; Capra cu trei iezi și alte povești în versuri; Prostia omenească, Fata babei și fata moșneagului – povești în versuri; Întâmplări din sătucul meu (poezii); Amintiri din vacanțe (poezii); Iepurele fanfaron – poezii cu tâlc; Soacra cu trei nurori și alte povești în versuri.*

• Înțelegerea textului

1. Caută într-un dicționar sensurile cuvintelor: *mierlă, gărlă, străjuț, zorea*. Apoi integrează aceste cuvinte în enunțuri proprii.
2. Formulează răspunsuri, scrise sau orale, pentru următoarele cerințe care vizează textul dat.
 - a. Numește cadoul primit de la părinți care este amintit în text.
 - b. Menționează o caracteristică a rochiței din copilărie.
 - c. Identifică o trăsătură fizică a fratelui mai mic.
 - d. Enumeră ființele dragi copilei, în ordinea apariției lor în text.
 - e. Precizează cu ce se juca fetița atunci când stătea la poarta bunicilor.

• Analiza textului

1. Menționează ce sentimente nutrea mama pentru copilă, susținându-ți răspunsul cu o secvență din text.
2. Precizează o stare sufletească a autoarei, care se desprinde din ultima strofă a poeziei.
3. Explică, în două-trei enunțuri, ce înțelegi din secvența: „S-alerg prin poienița/Ce-n flori mă răsfăță”.
4. Imaginează-ți că ai posibilitatea de a o întâlni pe fata din text și notează două-trei întrebări pe care i le-ai adresa acesteia. Vei face referire la aspectele ale copilăriei evocate în text.

• Dincolo de text

1. Discutați **în grupe** de câte patru elevi.

Dați exemple de opere literare, citite, ascultate sau studiate, în care este evocată sau descrisă copilăria. Discutați despre acestea, alegeți una pe care o știți toți din grupă sau care v-a impresionat și prezentați-o colegilor de clasă.

2. Alege cinci cuvinte din textul dat și integrează-le într-un text, de minimum 100 de cuvinte, în care să relatezi o întâmplare hazlie, pe care crezi că ți-o vei aminti cu drag atunci când vei deveni adult. Dă un titlu potrivit textului tău. Poți realiza și un desen pe baza textului. Ține cont de informațiile oferite în caseta de mai jos.

Amintește-ți de următoarele aspecte pe care trebuie să le ai în vedere atunci când redactezi un text în care sunt relatate întâmplări:

- înșiruirea evenimentelor se face într-o succesiune logică;
- enunțurile formulate respectă tema textului;
- sunt folosite cuvinte de legătură: *apoi, mai târziu, în final etc.*;
- acțiunea este plasată în timp și spațiu;
- la acțiune iau parte persoane/personaje;
- se acordă atenție regulilor de ortografie și de punctuație;
- la final, se recitește textul și se corectează eventualele erori.

• Citește textul și rezolvă cerințele.

Ștefan cel Mare îndrăgise plaiurile Moldovei încă din copilărie. Îi plăcea să se joace cu copiii răzeșilor. Toți îi spuneau Ștefăniță sau Ștefănuță, și era bucuria lor când venea prin părțile Trotușului. Mic, îndesat, sprinten și ager, nu-l putea nimeni întrece în aruncarea săgeților către ulii. Avea ochii albaștri, părul inelat. Purta și zale ușoare, și niște piteni frumoși. Așa îl aducea părintele său, Bogdan-Voievod, dinainte, pe șa, arătându-i frumuseți și bogății pe întinsurile patriei, de la Suceava-n jos, dar lui Ștefan îi plăceau cel mai mult împrejurimile Borzeștilor, unde se afla un stejar uriaș, rotund în coroană, gros cât să-l cuprindă patru oameni.

Acolo se aduna Ștefan cu copiii de prin partea locului. Toți dădeau chiote că s-au întâlnit.

Îndată începea joaca. După ce se minunau de dibăcia lui Ștefan la săgetarea uliilor, prindeau să se joace „de-a tătarii”. Se despărteau în două cete: cei din ceata lui Ștefan erau moldovenii, cei din ceata a doua erau tătarii, în frunte cu puiul de răzeș Mitruț...

(Eusebiu Camilar, *Stejarul din Borzești*)

Eusebiu Camilar

(1910–1965)

Scriitor și traducător român

1. Precizează, pe caiet, dacă următoarele enunțuri sunt adevărate sau false.

- a. Copiii răzeșilor îl primeau cu entuziasm pe Ștefan.
- b. Ștefan era un copil înalt.
- c. Bogdan-Voievod era fratele mai mare al lui Ștefan.
- d. Ștefan avea părul ondulat.
- e. Copiii se adunau lângă un stejar mare.

Ștefan cel Mare
(1438/1439–1504)

Ștefan al III-lea, supranumit Ștefan cel Mare (după canonizarea sa de către Biserica Ortodoxă Română, Ștefan cel Mare și Sfânt), a fost domnul Moldovei între anii 1457 și 1504. Domnia acestuia, de 47 de ani, a fost cea mai lungă din epoca medievală din Țările Române.

El a rămas în memoria colectivă drept un domnitor corect și viteaz, care a apărut hotarele moldovenești de atacurile neconținute ale otomanilor. De asemenea, a fost un protector al culturii și un promotor al creștinismului.

2. Stabilește corespondența între elementele coloanelor date, transcriind, pe caiet, perechile de cuvinte cu înțeles asemănător.

- a. sprinten
- b. uriaș
- c. se minunau
- d. dibăcie
- e. îndată
- f. patrie

- 1. se mirau
- 2. enorm
- 3. imediat
- 4. țară
- 5. vioi
- 6. bucuros
- 7. îndemânare

3. Identifică în textul citit:

- a. două cuvinte care denumesc obiecte;
- b. două cuvinte care arată însușiri;
- c. un cuvânt care exprimă acțiunea.

4. Formulează răspunsuri scrise pentru următoarele cerințe referitoare la textul dat.

- a. Notează unde au loc întâmplările evocate în text.
- b. Numește personajele din textul dat.
- c. Transcrie un enunț în care sunt prezentate trăsături fizice ale personajului.
- d. Menționează cum se numește jocul copiilor.
- e. Precizează cine se află în fruntea cetei care îi înfățișează pe tătari.

5. Imaginează-ți o întâmplare din timpul jocului copiilor și redactează un text, de 100-120 de cuvinte, în care să o relatezi. În redactarea textului, vei avea în vedere:

- să stabilești ideile pe care le vei dezvolta;
- să prezinți corect și coerent întâmplarea;
- să respecti cerințele legate de calitatea redactării – ortografie, punctuație;
- să respecti regulile de scriere a unui text;
- să te încadrezi în limita de cuvinte indicată.

Punctaj acordat:

- 1. 10 puncte (5 × 2 puncte)
- 2. 10 puncte (5 × 2 puncte)
- 3. 15 puncte (5 × 3 puncte)
- 4. 25 de puncte (5 × 5 puncte)
- 5. 30 de puncte (4, 10, 8, 6, 2 puncte)

Se acordă 10 puncte din oficiu. Pentru a afla nota finală, împarte suma obținută la 10.

Ai ajuns la finalul evaluării. Cum te simți în acest moment? Alege, dintre emoticoanele date, pe cel care descrie cel mai bine starea ta.

1

UNITATEA 1 – ȘCOALA, UNIVERS AL CUNOAȘTERII

Comunicare orală

- Roluri în comunicare: vorbitor, ascultător
- Strategii de ascultare activă: ascultarea atentă a interlocutorului fără a-l întrerupe, reținerea corectă a informațiilor, întrebări de clarificare, reformularea unui pasaj, confirmarea prin mijloace nonverbale sau paraverbale a atenției acordate interlocutorului

Lectură

- Cuvinte-cheie, idee principală
- Planul simplu de idei

Redactare

- Prezentarea textului: scrisul de mână, așezarea în pagină
- Planul simplu de idei

Elemente de construcție a comunicării

- Alfabetul limbii române. Ordonarea cuvintelor după criteriul alfabetic
- Tipuri de sunete: vocală, consoană, semivocală
- Corespondența sunet-literă
- Silaba
- Accentul (aplicativ)

La finalul acestei unități,

A. vei ști:

- ce sunt cuvintele-cheie;
- ce este ideea principală;
- care sunt sunetele limbii române;
- ce este silaba.

B. vei fi capabil:

- să identifici informațiile esențiale și de detaliu dintr-un text ascultat;
- să formulezi ideile principale dintr-un text;
- să realizezi planul simplu de idei al unui text;

- să redactezi, individual și în echipe, texte scurte în care să integrezi și desene;
- să stabilești corespondența dintre sunete și litere;
- să accentuezi/pronuți corect cuvintele.

C. vei manifesta:

- interesul de a participa la discuții pe teme familiare, exprimându-ți opiniile și sentimentele;
- un comportament comunicativ politicos față de interlocutori;
- dorința de a analiza constant textele proprii sau texte diverse, în vederea stabilirii corectitudinii și a clarității acestora.

COMUNICARE ORALĂ

ROLURI ÎN COMUNICARE. STRATEGII DE ASCULTARE ACTIVĂ

Observăm și discutăm

Privește imaginea cu atenție și spune:

- cine sunt persoanele înfățișate;
- unde ți se pare că se află acestea;
- despre ce crezi că vorbesc;
- cum crezi că se simt.

Ascultăm și descoperim

În continuare, vei asculta, în formatul digital al manualului, o știre referitoare la începutul anului școlar.

Creăm și ne jucăm

Imaginează-ți că ești reporter.

- Formulează răspunsuri orale pentru următoarele cerințe.
 - Pentru cine au fost emoțiile mai mari în prima zi de școală?
 - În ce clasă este Mihai?
 - Numește materiile care stârnesc curiozitatea lui Alex.
 - Care este rețeta succesului în opinia Ștefaniei?
 - Vorbitorii din textul ascultat sunt Alex, Ștefania, Mihai și reporterul. Precizează ordinea în care intervin în conversație.
 - Care au fost impresiile tale în prima zi de școală din clasa a V-a?
- Ascultă, din nou, știrea și completează următoarele enunțuri, folosind cuvinte din ceea ce ai auzit. Vei scrie între unu și trei cuvinte.
 - Anul școlar începe în ...
 - Elevii intervievați și-au împărtășit ... de început de an școlar.
 - Copiii din clasa pregătitoare au primit ... și cărți de colorat.
 - Alex este elev în clasa
 - Numele elevei din clasa a VIII-a este ...
 - Pentru elevii clasei a VIII-a, anul se va încheia ...
 - Gândurile copiilor la început de an școlar sunt ...
 - Doamna le urează ... elevilor.

Pentru a realiza un interviu reușit, ține cont de sugestiile de mai jos.

- Adresează întrebările clar și corect.
- Ascultă-l pe cel care răspunde la întrebări cu atenție, fără a-l întrerupe.
- Dacă răspunsul primit nu este clar, cere informații suplimentare.
- Asigură-te că cel pe care îl interviezi este atent la întrebările pe care i le adresezi.

LECTURĂ

TEXTUL LITERAR. CUVÂNT-CHEIE. IDEE PRINCIPALĂ. PLANUL SIMPLU DE IDEI

Pătrundem în lumea textului

1. Ce înseamnă școala pentru tine?

Formulează un răspuns și împărtășește-l colegilor tăi de clasă. Scrie răspunsul tău pe un post-it, apoi lipește-l pe tablă, alături de răspunsurile celorlalți colegi. La final, recitiți toate răspunsurile și discutați despre acestea, stabilind zece cuvinte-cheie pe care le asociați cu școala.

2. Numește cinci trăsături ale unui profesor ideal.

Un șmecher la lecție

de Mircea Sântimbreanu

Va trebui să faceți neapărat și cât mai degrabă cunoștință cu Matei. Tilică, cum îi spun colegii. Și nu pentru că băiatul, după cum singuri veți putea judeca, ar avea ceva extraordinar sau măcar deosebit în ființa lui; statură potrivită, potrivit de gras, nas, gură, frunte potrivită, potrivit de curat (de murdar, aș fi ispitit mai curând să spun, dar se înțelege că murdăria nu e niciodată potrivită) etc. Cu toate acestea, repet, căutați de-i faceți cunoștință. N-o să-l uitați curând, vă asigur. Dar pentru asta trebuie să-l vedeți scos la lecție.

Da, să-l vedeți ieșind din fundul clasei la tablă, rotindu-și ochii, rugător, printre bănci:

— Ce avem, mă? Ce avem?

Apoi oprindu-se zâmbitor în fața profesorului:

— Ah, ce bine îmi pare că m-ați scos!

Și în aceeași fracțiune de secundă, întorcându-se disperat spre clasă:

— Nu mă lăsați, mă! Nu mă lăsați!

— Ei, Matei, ce lecție am avut pentru azi? se aude întrebarea profesorului.

Tilică se trage pe nesimțite lângă prima bancă și-i izbește colegului talpa cu călcâiul:

— Suflă, mă!

Apoi, privind cu nevinovăție drept în ochii profesorului:

— N-am înțeles întrebarea, domnule profesor. Su-flă!

— Ce titlu are lecția de azi?

Băiatul închide ochii, strânge din pumni, tropăie, oftează:

— Nu pot să zic, domnule profesor, e un nume încurcat...

Profesorul arată cu capul o față scoasă și ea la lecție.

— Despre Vasile Lupu, răspunde aceasta.

— Așa am vrut să spun și eu! țâșnește băiatul, biruind, în cele din urmă, nefericitul lapsus.

— Unde a domnit Vasile Lupu?

— Mai puneți-mi o dată întrebarea, domnule profesor. N-am înțeles-o bine... se roagă cu umilință Tilică, apoi, după ce întrebarea a fost repe-

Reținem

Cuvântul-cheie este un cuvânt sau un grup de cuvinte care se repetă pe parcursul unui text/fragment, cuprinzând esența acestuia. În orice text există unul sau mai multe cuvinte-cheie.

Aflăm

Textul literar este rodul imaginației scriitorului, fiind creația artistică în care realitatea este transfigurată, creându-se un univers imaginar nou, cu scopul de a-l sensibiliza/impresiona/delecta pe cititor.

tată, răspunde cu siguranță: Vasile Lupu a domnit în... ah! își înghionțește pe furiș vecina. Nu pot să zic... îmi stă pe limbă...

— În Moldova, răspunde fata.

— Tot așa am vrut să zic și eu!

— Când?

— La una mie șase sute treizeci și... începuse fata.

— Nu tu, să spună Matei.

— Eu? Vasile Lupu a domnit la una mie șase sute treizeci și... și... se trage de ciuful frizurii, privind printre degete în clasă. Ce tot spune ăla din fund? Parcă șase... parcă șapte...

— Ei?

— La una mie șase sute treizeci și – adaugă de-abia îngăimat – și aște.

— Cât?

— O mie șase sute treizeci și șapze.

— A avut războaie?

— Nu... A avut.

— A avut sau n-a avut?

— Nnnn... a avut... îmbolmăjește băiatul afirmația cu o mârâială vag negativă.

— Și cine era domn în Muntenia?

— În Muntenia era domn... începe el avântat, și se oprește rugător: N-am înțeles întrebarea, domnule profesor.

Profesorul o repetă silabisind, parcă scos din sărite.

— A, da... în Muntenia era domn al Munteniei, știu domnule profesor, dar nu pot să zic. E un nume încurcat.

Țâțâie și bâțâie din picior, trăgând discret de mânecă pe fetița ce ridică mâna.

— Îl chema ca și pe tine, îl ajută profesorul.

— Așa am vrut să spun și eu, se repede înaripat băiatul. În Muntenia era domn... Tilică Vodă!

Profesorul înmoaie tocul în cerneală.

— Treci la loc. Nota trei.

Băiatul se agață de tablă, jignit.

— Mai întrebați-mă, domnule profesor. Eu am învățat... dar m-am încurcat la denumirile mai grele...

— Denumiri grele? Dar pe voievodul Munteniei – ți-am spus – îl chema ca și pe tine, Matei.

— Știi, dar m-ați încurcat, bombăne băiatul cu lacrimi în ochi. Ce-s eu de vină? Poate dumneavoastră nu știți, dar mie băieții așa îmi zice. În loc de Matei... Tilicăăă!

Mircea Sântimbreanu

(1926–1999)

A fost scriitor, publicist, scenarist și producător de film român. El este cunoscut mai ales ca scriitor de literatură pentru copii și pentru promovarea unor scriitori prin publicarea lucrărilor lor la editura pe care a condus-o. Dintre operele sale, cele mai cunoscute sunt: *Recreația mare*, *Să stăm de vorbă fără catalog*, respectiv *Cu și fără ghiozdan*.

Discuțăm despre text

• Observăm

1. Găsește termeni cu înțeles asemănător pentru următoarele cuvinte preluate din textul citit: *degrabă*, *niciodată*, *am înțeles*, *arată*, *avântat*, *grele*.

2. Notează termeni cu sens opus pentru următoarele cuvinte preluate din text: *curând*, *zâmbitor*, *prima*, *închide*, *m-am încurcat*.

3. Identifică, în ultima replică a lui Matei, un dezacord și corectează-l. Ce indică acesta despre personaj?

• Explorăm și învățăm

1. Numește personajele din textul dat.
2. Menționează ora în timpul căreia au loc întâmplările surprinse.
3. Transcrie fragmentul în care este surprinsă reacția lui Matei în momentul în care ajunge în fața profesorului. Scrie, în 30-40 de cuvinte, ce sugerează aceasta despre personaj.
4. Recitește textul. Pentru fiecare secvență delimitată în tabelul dat, formulează, pe caiet, o idee principală pentru a obține planul simplu de idei al textului.

Secvența (primele și ultimele cuvinte)	Ideea principală
„Va trebui să faceți neapărat [...] scos la lecție.”	<i>Matei este un elev obișnuit, care este poreclit de colegii lui Tilică.</i>
„Da, să-l vedeți [...] Nu mă lăsați!”	
„– Ei, Matei, ce lecție am avut pentru azi? [...] e un nume încurcat...”	
„Profesorul arată [...] nefericitul lapsus.”	
„– Unde a domnit [...] îmi stă pe limbă...”	
„– În Moldova, răspunde fata. [...] să zic și eu!”	
„– Când? [...] treizeci și șapze.”	
„– A avut războaie? [...] o mârâială vag negativă.”	
„– Și cine era domn în Muntenia? [...] Tilică Vodă!”	
„Profesorul înmoaie tocul în cerneală. [...] la denumirile mai grele...”	
„– Denumiri grele? [...] În loc de Matei... Tilicăăă!”	

• Interpretăm

1. Menționează cât mai multe elemente care ți-au stârnit amuzamentul atunci când ai citit textul.
2. Prin ce stări crezi că trece Matei în momentul în care este ascultat de către profesor? Formulează-ți răspunsul într-un text de 40-50 de cuvinte.
3. Numește trei-patru trăsături ale profesorului din textul citit. Compară trăsăturile notate cu cele pe care le-ai identificat tu pentru profesorul ideal.

4. Joc de rol

Alegeți trei colegi care să joace dialogul dintre elevi și profesor în fața clasei. Urmăriți și notați gesturile acestora, modul în care interacționează (*sunt atenți unul la celălalt, se ascultă, răspund în mod corespunzător etc.*).

💡 **Îeșim din lumea textului – Reflectăm**

1. Formați **perechi** și creați un dialog în care să surprindeți un moment din timpul unei lecții, la orice disciplină, asemenea celui din textul citit. Notați **într-un portofoliu** toate dialogurile create în clasă. Puteți utiliza și desene prin care să ilustrați situațiile.

Reținem

Ideea principală reprezintă enunțul în care sunt surprinse **informațiile esențiale** dintr-un paragraf al textului.

Pentru formularea corectă a ideilor principale, se au în vedere următoarele:

- citirea textului cu atenție pentru înțelegerea acestuia;
- împărțirea textului în fragmente care au unitate de conținut;
- alcătuirea corectă a enunțului, pornind de la cuvântul-cheie.

Ideile principale, prezentate în ordinea apariției lor în text, alcătuiesc **planul simplu de idei** al acestuia.

Proiect de grup

Formați **grupe de câte patru-șase elevi** și realizați proiectul școlii ideale, în care v-ar plăcea să studiați. Proiectul vostru va cuprinde următoarele:

- a. un desen în care să apară clădirea și curtea școlii;
- b. macheta sau schița unei săli de clasă (mobilier, echipamente etc.), în format fizic sau digital;
- c. regulamentul școlii – pentru elevi și profesori;
- d. un simbol al școlii.

Aspecte evaluate:

- realizarea pieselor din proiect;
- raportarea la temă;
- colaborarea în cadrul echipei;
- claritatea prezentării;
- originalitate și creativitate.

În textul citit, este amintit **Vasile Lupu**, domnitorul Moldovei. Accesează manualul digital pentru a afla mai multe despre acesta.

REDACTARE

PLANUL SIMPLU DE IDEI. NOTIȚELE. AȘEZAREA ÎN PAGINĂ

• Citește cu atenție următorul fragment, preluat din opera literară *Cuore*, de Edmondo De Amicis, și realizează planul simplu de idei al acestuia, ținând cont de sugestiile de mai jos.

a. Delimitează secvențele în funcție de ceea ce se întâmplă/unitatea de conținut.

b. Pentru fiecare secvență, formulează o idee principală, referindu-te la aspectele esențiale.

c. Verifică dacă succesiunea ideilor principale este logică și coerentă.

d. Recitește ideile principale și verifică dacă acestea sunt corect formulate și scrise.

e. Scrie planul simplu de idei obținut pe o pagină separată, având drept model pagina alăturată.

La final, **autoevaluează-te sau evaluează un coleg** cu care ai făcut schimb de caiete, folosind grila dată la pagina următoare.

Prima zi de școală

de Edmondo De Amicis

„Astăzi este prima zi de școală. Au trecut ca prin vis cele trei luni de vacanță la țară! Mama m-a condus în această dimineață la Secția Baretto pentru a mă înscrie în clasa a treia elementară, însă eu mă gândeam la vacanța petrecută la țară și mergeam fără pic de chef.

Toate străzile forfoteau de copii; cele două prăvălii ale librarilor erau ticsite de tați și mame care cumpărau ghiozdane, serviete și caiete, iar în fața școlii se îmbulzea atâta lume, încât portarului și gardianului municipal le era greu să țină ușa deschisă.

Lângă ușă, am simțit că cineva mă atinge pe umăr: era învățătorul meu dintr-a doua, mereu vesel, cu părul roșcat și ciufulit, care îmi spuse:

— Așadar, Enrico, iată-ne despărțiți pentru totdeauna!

O știam și eu prea bine, dar totuși m-au mâhnit cuvintele acelea. Am intrat cu mare greutate. Doamne, domni, femei din popor, muncitori, ofițeri, bunicuțe, servitoare, toți cu copiii de mână și cu certificatele de promovare în cealaltă, umpleau încăperea de la intrare și scările și făceau un zgomot surd, de părea că intraseră într-un teatru.

Am revăzut cu plăcere încăperea aceea mare de la parter, cu ușile celor șapte clase, unde mi-am petrecut vreme de trei ani aproape fiecare zi. Era lume multă, învățătoarele plecau și veneau. Învățătoarea mea de la clasa întâi ciclul superior mă salută din ușa clasei și îmi spuse:

— Enrico, tu înveți la etajul de sus, anul acesta; nu te voi vedea nici măcar în treacăt! – și mă privi cu tristețe.

În jurul directorului erau femei, toate îngrijorate, pentru că nu mai era loc și pentru copiii lor, și mi s-a părut că el avea barba puțin mai albă decât anul trecut. I-am găsit pe băieții înalți, dolofani.

La parter, unde se făcuseră deja repartițiile, erau copii din primele clase de la ciclul inferior care nu voiau să intre în clasă și se arătau îndărătnici precum măgărușii, trebuia să-i bagi înăuntru cu forța; și unii fugeau din bănci; alții, văzându-i pe părinți că pleacă, începeau să plângă, iar aceștia erau nevoiți să se întoarcă să-i mângâie sau să-i ia înapoi, iar învățătoarele ajunseseră la disperare.

Fratele meu mai mic a fost admis în clasa învățătoarei Delcati; eu, la învățătorul Perboni, sus, la etajul întâi. La ora zece eram toți în clasă: cincizeci și patru, doar cincisprezece sau șaisprezece dintre colegii mei dintr-a doua, printre care Derossi, cel care ia întotdeauna premiul întâi.”

Grila de autoevaluare/interevaluare

criteriu	Respectat	Parțial respectat	Nerespectat
Ideile surprind informațiile esențiale din fragmentul dat.			
Ideile sunt scrise în ordinea din text.			
Ideile sunt corect formulate.			
Ideile sunt scrise fără greșeli de ortografie sau de punctuație.			
Planul simplu de idei este corect așezat în pagină, conform modelului.			

LECTURĂ

TEXTUL NONLITERAR

Pătrundem în lumea textului

Orice instituție, inclusiv școala în care studiați, are un regulament intern, ce cuprinde și o serie de norme de comportare prin care se asigură buna funcționare a acesteia.

Formați grupe de trei-patru elevi și realizați un regulament propriu, în care să stabiliți care sunt drepturile și obligațiile elevilor din școala voastră.

Aflăm

Textul nonliterar este rezultatul observării realității, în acesta fiind transmise date reale, cu scopul de a-l informa pe cititor.

Recompensarea elevilor

fragment preluat din *Statutul elevului 2016*

Art. 13.

(1) Elevii care obțin rezultate remarcabile în activitatea școlară și extrașcolară pot primi următoarele recompense:

- evidențiere în fața clasei și/sau în fața colegilor din școală sau în fața consiliului profesoral;
- comunicare verbală sau scrisă adresată părinților, tutorei sau susținătorului legal, cu mențiunea faptelor deosebite pentru care elevul este evidențiat;
- burse de merit, de studiu și de performanță sau alte recompense materiale acordate de stat, de agenți economici sau de sponsori, conform prevederilor în vigoare;
- premiu, diplome, medalii;
- recomandare pentru a beneficia, cu prioritate, de excursii sau tabere de profil din țară și din străinătate;
- premiul de onoare al unității de învățământ preuniversitar.

(2) Performanța elevilor la concursuri, la olimpiadele pe discipline, la olimpiadele inter/transdisciplinare, la olimpiadele de creație tehnico-științifică și artistică și la olimpiadele sportive se recompensează financiar, în conformitate cu prevederile stabilite de Ministerul Educației Naționale și Cercetării Științifice.

(3) La sfârșitul anului școlar, elevii pot fi premiați pentru activitatea desfășurată, cu diplome sau medalii, iar acordarea premiilor se face la nivelul unității de învățământ, la propunerea învățătorului/institutorului/

profesorului pentru învățământul primar, a profesorului diriginte, a consiliului clasei, a directorului școlii sau a consiliului școlar al elevilor.

(4) Diplomele sau medaliile se pot acorda:

a) pentru rezultate deosebite la învățătură sau pe discipline/module de studiu, potrivit consiliului profesoral al unității; numărul diplomelor pe care un elev le poate primi nu este limitat;

b) pentru alte tipuri de performanțe: pentru purtare, pentru alte tipuri de activități sau preocupări care merită să fie apreciate.

(5) Elevii din învățământul gimnazial, liceal, profesional, postliceal pot obține premii dacă:

a) au obținut primele medii generale pe clasă și acestea nu au valori mai mici de 9.00; pentru următoarele medii se pot acorda mențiuni conform reglementărilor interne ale unității de învățământ;

b) s-au distins la una sau la mai multe discipline/module de studiu;

c) au obținut performanțe la concursuri, festivaluri, expoziții și la alte activități extrașcolare, desfășurate la nivel local, județean/al municipiului București, național sau internațional;

d) s-au remarcat prin fapte de înaltă ținută morală și civică;

e) au înregistrat, la nivelul clasei, cea mai bună frecvență pe parcursul anului școlar.

Discutăm despre text

• Observăm

1. Scrie cuvinte cu înțeles opus pentru următoarele cuvinte din text: *deosebite, materiale, sfârșitul, a primi, limitat, primele, interne.*

2. Transcrie minimum trei cuvinte sau grupuri de cuvinte prin care poți demonstra caracterul oficial al textului dat.

3. Notează trei cuvinte-cheie din textul citit.

• Explorăm și învățăm

1. Ce fel de burse pot primi elevii cu rezultate remarcabile în activitatea școlară și extrașcolară?

2. La propunerea cui sunt premiați elevii la sfârșitul anului școlar?

3. Precizează pentru ce sunt oferite diplomele și medaliile.

4. Numește trei situații în care elevii primesc premii din partea școlii.

• Interpretăm

1. Consideri că recompensele pentru elevii cu rezultate deosebite îi stimulează pe aceștia să aibă în continuare rezultate bune? Motivează-ți răspunsul într-un text de 60-70 de cuvinte.

2. Scrie ce înțelegi din următorul pasaj: „au înregistrat, la nivelul clasei, cea mai bună frecvență pe parcursul anului școlar”.

3. Dacă ai avea un coleg cu rezultate excepționale la învățătură sau în cadrul unui concurs, i-ai oferi și alte recompense decât cele existente în documentul prezentat?

Ieșim din lumea textului – Reflectăm

Formați **perechi** și realizați, pe o coală A3, un afiș (text și imagini/schițe/desene) prin care să-i anunțați pe elevii din școala voastră despre posibilitatea de a fi recompensați în cazul în care obțin performanțe la concursuri și olimpiade școlare. Utilizați informații din textul studiat, însă adăugați și recompense la care vă gândiți voi.

ELEMENTE DE CONSTRUCȚIE A COMUNICĂRII

SUNET. LITERĂ

• Citim

copil, soare, tren, zece, ginere;
ceas, gheață, fragi, chenar, ghidon;
fix, xilofon, text, xerox, ax.

• Observăm

Scrie, pe caiet, câte litere observi când citești și câte sunete auzi când rostești cuvintele de mai jos.

soare:	?	litere	?	sunete
ghidon:	?	litere	?	sunete
text:	?	litere	?	sunete

• Aflăm

Sunetele limbii române

În limba română, există trei tipuri de sunete:

- **consoanele** (se pronunță cu ajutorul altor sunete):
[b], [d], [f], [m], [s], [t] etc.;
- **vocalele** (se pronunță singure, fără sunete de sprijin):
[a], [ă], [i], [e], [i], [o], [u];
- **semivocalele** (asemănătoare cu vocalele, însă, spre deosebire de acestea, sunt pronunțate mai puțin intens și nu pot alcătui singure silabe):
[ɛ], [j], [ɔ], [ɥ].

C A R - T E	D A R	C O A - L Ă
c v c c v	c v c	c s v c v

Correspondența sunet-literă

A. De regulă, în limba română, o literă transcrie un singur sunet.

penar – 5 litere, 5 sunete
cameră – 6 litere, 6 sunete

B. Grupurile de litere *ce, ci, ge, gi, che, chi, ghe, ghi* pot transcrie:

a. două sunete – atunci când sunt urmate de consoană în aceeași silabă sau când formează singure silaba;

cere (ce-re) – 4 litere, 4 sunete
gem (gem) – 3 litere, 3 sunete
chenar (che-nar) – 6 litere, 5 sunete
verighetă (ve-ri-ghe-tă) – 9 litere, 8 sunete

b. un singur sunet – atunci când sunt urmate de o vocală în aceeași silabă sau când apar la finalul unui cuvânt monosilabic/unei silabe în care există o vocală.

ciornă (cior-nă) – 6 litere, 5 sunete
fragi (fragi) – 5 litere, 4 sunete
cheamă (chea-mă) – 6 litere, 4 sunete
mănușchi (mă-nușchi) – 8 litere, 6 sunete

C. Litera *x* transcrie două sunete:

a. [ks]: fixat – 5 litere, 6 sunete;
b. [gz]: examen – 6 litere, 7 sunete.

Observații

La finalul unor cuvinte, apare sunetul [i], care se pronunță foarte slab, motiv pentru care este numit *i* scurt sau șoptit: *pomi, roși, crezi, puști*.

Acest sunet nu se confundă nici cu vocala (nu formează silaba, cum se întâmplă în cuvântul *codri*), nici cu semivocala (nu apare în vecinătatea unei vocale, ca în cuvântul *voi*), ci are un statut special.

Observații

Există sunete care pot fi redat prin litere diferite:

- **sunetul [i]** poate fi redat prin litera *î* (înainte, hotărî, neîncetat) sau prin litera *â* (adânc, pâine);

- **sunetul [k]** poate fi redat prin litera *c* (carte), prin litera *k* (karate) sau prin litera *q* (Qatar);

- **sunetul [v]** poate fi redat prin litera *v* (vapor) sau prin litera *w* (watt);

- **sunetul [i]** poate fi redat prin litera *i* (iarna) sau prin litera *y* (yală);

- **sunetul [u]** poate fi redat prin litera *u* (cuprins) sau prin litera *w* (show).

Reținem

Alfabetul limbii române cuprinde totalitatea literelor folosite în scrierea limbii române. Acesta conține 31 de litere, 26 de caractere aparținând alfabetului latin, iar cinci fiind caractere obținute prin aplicarea semnelor diacritice (ă, â, î, ș, ț).

Știi că ...

...**știința** care se ocupă cu studiul sunetelor dintr-o limbă se numește **fonetică**? Originea cuvântului se găsește în termenul grecesc *fone*, care înseamnă *voce, sunet*.

...**scrierea** în limba română actuală se bazează, în special, **pe principiul fonetic**, cele mai multe cuvinte scriindu-se așa cum se pronunță?

...cea mai frecventă consoană în cuvintele limbii române este [r], urmată de [t]?

...cel mai lung cuvânt care începe și se termină cu o vocală, iar în rest nu conține decât consoane este *înspre*?

...cel mai lung cuvânt românesc alcătuit doar din sunete vocalice este *uiuiu*?

...există enunțuri care au cuvinte alcătuite doar din sunete vocalice?

Exemple:

Oaia aia e a ei.

Eu îi iau ei oaia aia.

Oaia aia a ei o iau eu.

D. Litera *e* transcrie două sunete [ie] în:

a. formele pronumelui personal:

eu, el, ei – 2 litere, 3 sunete; ele – 3 litere, 4 sunete;

b. formele verbului *a fi*:

era – 3 litere, 4 sunete; este, eram, erau – 4 litere, 5 sunete.

• Exersăm

1. Identifică sunetele din următoarele cuvinte și menționează dacă sunt consoane, vocale sau semivocale: *carton, seară, leoaică, prieten, vorbă, moară, iepure, trece, plete, puișor, voiau, trecător, creșă, stropitoare, croitoreasă*. Scrie cuvintele, pe caiet, în ordine alfabetică.

2. Selectează, din lista următoare, acele cuvinte în care numărul sunetelor nu este egal cu numărul literelor: *televizor, cearșaf, ceremonie, veghează, Alexandru, George, salariu, unghi, cireașă, weekend, ciorbă, ghetuțe, girofar, laptop, chemare*.

3. Precizează numărul de litere și numărul de sunete din următoarele cuvinte: *ureche, ghepard, genuflexiune, geolog, xeroxat, ciorap, ghem, fragi, tragedie, excelent, ciripit, Cenușăreasa, tort, cucerire, ciot, ghidon, unchi, ruginit*.

4. Notează ce sunete transcrie litera *x* în următoarele cuvinte: *maxim, exercițiu, Alexandra, taxă, inox, excursie, xilofon, boxă, examinare, exil, auxiliar, extraordinar*.

5. Completează, pe caiet, următoarele cuvinte, utilizând litera *î* sau *â*.

_nt_mplător

plăp_nd

hotăr_

_ntrebare

ne_nțelegere

cobor_

bl_nd

sub_nțeles

_nceput

complet_nd

6. Citește următoarele enunțuri și corectează greșelile de scriere.

a. Victoria lui a fost înbucurătoare.

b. Greșala recunoscută e pe jumătate iertată.

c. A alunecat pe gheață și s-a lovit.

d. Cornel este un elev respectos.

e. I-am oferit un acțibild pentru colecție.

f. Este considerată o persoană îngânfată.

g. Au locuit în Istambul trei ani.

7. Alege varianta corectă, utilizând dicționarul acolo unde e necesar.

bonboane/bomboane

dezpachetat/despachetat

emblemă/enblemă

dezbătut/dezbătut

Alecsandri/Alexandri

clujean/clujan

isgonit/izgonit

sibeian/sibian

trăsnet/trăznet

ieste/este

afectos/afectuos

crenvuști/crenvurști

• Valorificăm

1. Imaginează-ți și scrie un dialog între consoane (C), vocale (V) și semivocale (S), prin care fiecare grup de sunete încercă să convingă că este important.

2. Se dau cuvintele *panglică* și *pamblică*. Decide care este forma corectă, apoi creează o poveste în care să valorifici confuzia care se ivește, adesea, în jurul acestor cuvinte.

3. Folosind resurse online, ascultă pronunția cuvintelor scrise sub imagini în limbile **română** și **engleză**. Ce diferențe remarci?

pisică *cat*

mare *sea*

înalt *tall*

Reținem

Numărul sunetelor este mai mare decât cel al literelor atunci când în cuvânt apare litera *x* sau în cuvinte ca *eu, el, este, eram*.

Există trei tipuri de sunete: consoanele, vocalele și semivocalele.

FONETICA
studiază
sunetele unei limbi

De regulă, un sunet este redat printr-o literă.

Numărul sunetelor este mai mic decât cel al literelor atunci când în cuvânt apar grupurile de litere *che, chi, ghe, ghi*, respectiv *ce, ci, ge, gi* (cele din urmă, când sunt urmate de vocală în aceeași silabă).

SILABA. ACCENTUL

• **Citim**

mai, doi, car, el, var, mare, dorință, câine, elefant, varză
Acele fete s-au înțepat în acele buncii.

• **Observăm**

1. Desparte în silabe cuvintele din primul șir. Ce observi?
2. Desparte în silabe cuvântul *acele* din enunțul dat. Ce remarci în privința pronunțării acestuia?

Observație

În clasele mai mici, ai învățat că un cuvânt plurisilabic se poate despărți la capăt de rând în mai multe feluri, în funcție de structura sa.

de exemplu:

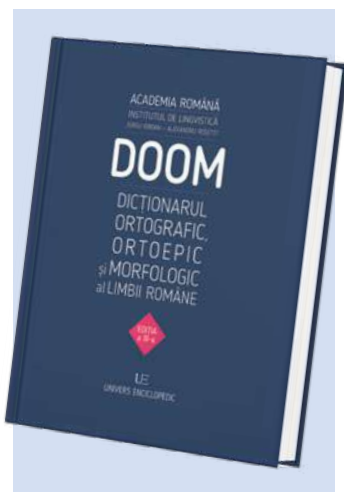
- car-
nețele
- carne-
țele
- carnețe-
le

Știi că ...

...**ortografia** reprezintă ansamblul de reguli prin care se stabilește scrierea corectă?

...**ortoepia** reprezintă ansamblul de reguli prin care se stabilește pronunțarea corectă?

Regulile ortografice și ortoepice se regăsesc în **DOOM – Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române**, ajuns în anul 2021 la cea de-a treia ediție.

• Aflăm

Silaba

Silaba reprezintă sunetul sau grupul de sunete rostit printr-un singur efort expirator, având obligatoriu în componență o vocală.

În funcție de numărul de silabe din componența lor, cuvintele pot fi clasificate astfel:

- **monosilabice:** dor, cal, eu;
- **plurisilabice:** caiet, carnețel, petrecere.

Pentru a afla dacă un cuvânt este monosilabic sau plurisilabic, e nevoie să desparți acel cuvânt în silabe. De asemenea, despărțirea în silabe este necesară atunci când trebuie să desparți un cuvânt la capăt de rând.

Accentul

Accentul reprezintă **pronunțarea mai intensă a unei silabe** din structura cuvântului. În limba română, accentul nu are loc fix.

Se remarcă importanța accentului în cazul cuvintelor care se scriu la fel, dar care se pronunță diferit, având adesea sensuri diferite.

Exemplu: Ei au trei **copii**: un băiat și două fete.

Profesorul a cerut două **copii** ale fișei.

• Exersăm

1. Grupează cuvintele din următorul fragment în monosilabice și plurisilabice.

„Mai cu seamă explicațiile la istorie erau minunate. Pe sub tavanul scund al clasei treceau eroii altor vremuri în cununile lor de neguri. Îi urmăream înfiorat, auzeam parcă freamătul luptelor și, acasă, îi visam o noapte întregă.”

(Mihail Sadoveanu, *Domnu Trandafir*)

2. Desparte următoarele cuvinte în silabe: *seamă, eroii, urmăream, tavanul, istorie, acasă, noaptea*. Menționează, în fiecare caz, silaba care se pronunță mai intens.

3. Alege varianta corectă de despărțire în silabe, consultând *Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române*, ediția a III-a.

sup-lu/su-plu	pat-ru/pa-tru
geo-lo-gi-e/ge-o-lo-gi-e	fii-că/fi-i-că
te-xt/text	cov-rig/co-vrig
punc-taj/pun-ctaj	sculp-tor/scul-ptor
ast-ru/as-tru	tea-tru/te-a-tru

4. Accentuează corect următoarele cuvinte, utilizând *DOOM 3*, dacă e nevoie: *butelie, doctoriță, trafic, caracter, veveriță, ferigă, simbol, duminică, dușman, rucsac, fenomen, aripă*.

5. Scrie propoziții prin care să illustrezi sensurile următoarelor cuvinte, în funcție de accent.

torturi/torturi
hăină/hăină
companie/companie
umbrele/umbrele

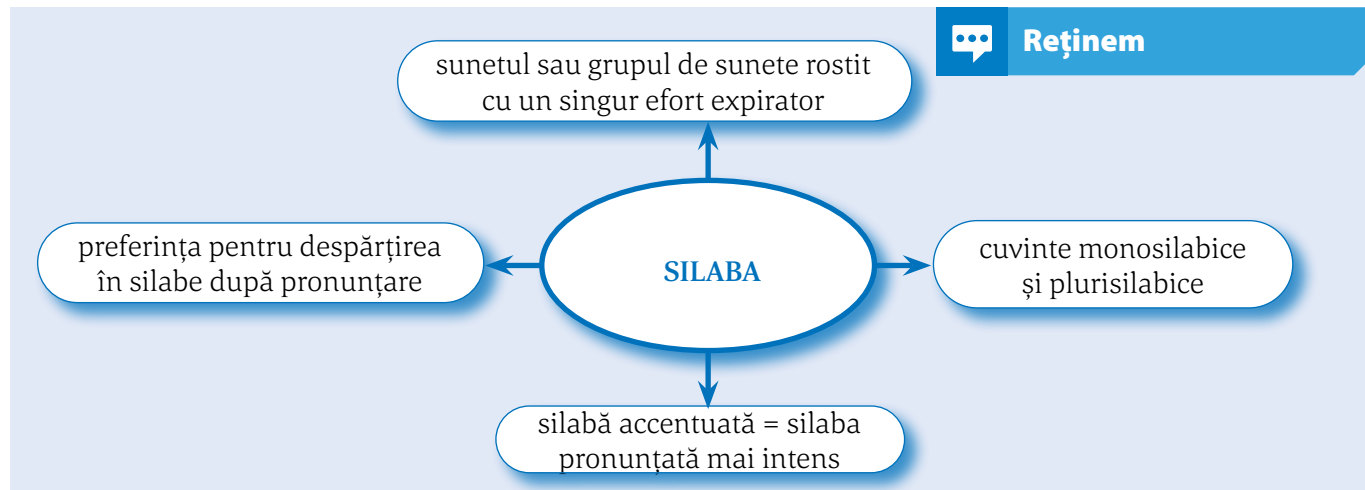
lumi[~]nă/lumi[~]nă
a[~]cele/a[~]cele
voi/voi
fugi/fugi

• Valorificăm

1. Se dau următoarele silabe: *că, ne, sta, ce, nu, ta, re, zut, mi, vă, su, pă, tea, toar, nos, pâi, tor, ci, car, să, ri, loa, vâ, pun, os, să, lu, vin, școa, rar, fe, lă, ban, par, a, te*.

Creează, cu ajutorul silabelor date, cel puțin șapte cuvinte și integrează-le într-un text pe o temă care să aibă legătură cu școala.

2. **Formați perechi** și scrieți un dialog, de șapte-opt replici, în care să valorificați perechea de cuvinte *veselă-veselă*. Interpretați dialogul în fața clasei.

LECTURĂ

UN NOU TEXT, NOI PERSPECTIVE

Pătrundem în lumea textului

1. Menționează cât mai multe cuvinte și grupuri de cuvinte pe care le asociezi cu prima zi de școală.

2. Ce înseamnă pentru tine învățătoarea ta/învățătorul tău? Scrie un text, de minimum 50 de cuvinte, în care să-ți formulezi răspunsul la întrebare.

Cuore

– fragmente –

de Edmondo De Amicis

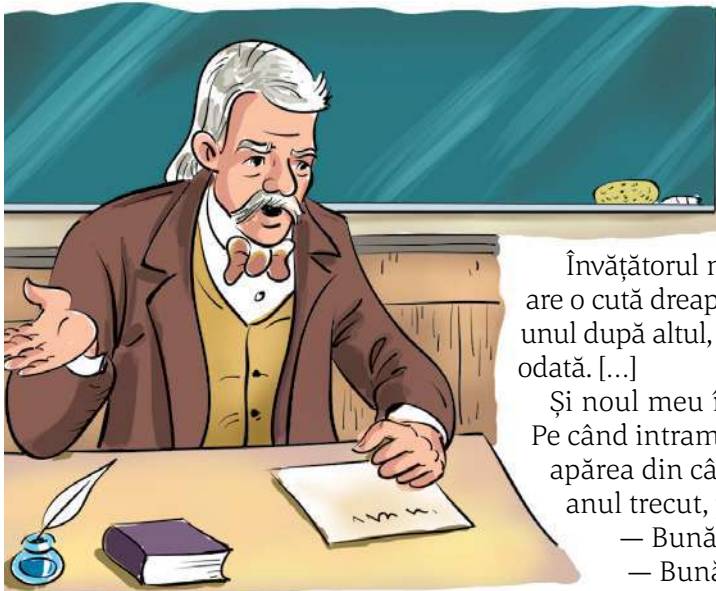
Fratele meu mai mic a fost admis în clasa învățătoarei Delcati; eu, la învățătorul Perboni, sus, la etajul întâi. La ora zece eram toți în clasă: cincizeci și patru, doar cincisprezece sau șaisprezece dintre colegii mei dintr-a doua, printre care Derossi, cel care ia întotdeauna premiul întâi.

Gândindu-mă la pădurile, la munții unde mi-am petrecut vara, școala mi s-a părut atât de mică și de tristă! Mă gândeam din nou la învățătorul meu dintr-a doua, atât de bun, care râdea mereu cu noi, mic de statură, că părea un coleg de-al nostru, și îmi părea rău să nu-l mai văd în clasă, cu părul său roșcat și ciufulit.

Edmondo De Amicis
(1846–1908)

A fost un scriitor, jurnalist și pedagog italian. Literatura sa are o tematică socială și educativă. *Cuore*, cea mai cunoscută carte a sa, este o capodoperă a literaturii pentru copii. Romanul s-a bucurat de un imens succes, dovedit de faptul că în câteva luni de la apariție s-au tipărit patruzeci de ediții și zeci de traduceri în limbi străine. Alte opere ale sale sunt: *Romanul unui învățător*, *Prietenii* și *Viața militară*.

Învățătorul nostru este înalt, fără barbă, cu părul cărunt și lung și are o cută dreaptă pe frunte; are vocea gravă și se uită țintă la noi toți, unul după altul, parcă ar vrea să ne citească gândurile; și nu râde nici-odată. [...]

Și noul meu învățător îmi place, după această primă dimineată. Pe când intram în clasă, în vreme ce el se așezase deja la locul său, apărea din când în când în ușa clasei câte unul din școlarii săi de anul trecut, pentru a-l saluta; apăreau, îl salutau și treceau:

- Bună ziua, domnule învățător.
- Bună ziua, domnule Perboni.

Unii intrau, îi atingeau ușor mâna și fugeau. Se vedea că țineau la el și că ar fi vrut să se întoarcă la el.

El răspundea:

— Bună ziua – strângea mâinile ce i se întindeau; dar nu se uita la niciunul, la fiecare salut rămânea serios, cu cuta sa dreaptă pe frunte, întors spre fereastră, și privea acoperișul casei din față, și, în loc să se bucure de acele saluturi, părea că suferă.

Apoi se uita la noi, pe rând, atent. În timp ce dicta, coborî să se plimbe printre bănci și, văzând un băiat care avea toată fața plină de bășicuțe roșii, se opri din dictat, îi luă fața în mâini și îl privi; pe urmă îl întrebă ce avea și îi puse o mână pe frunte ca să vadă dacă era fierbinte.

În momentul acela, un băiat din spatele său se sui pe bancă și începu să se strâmbă. El se întoarse numaidecât; băiatul se așeză brusc la loc și rămase nemișcat, cu capul plecat, așteptând pedeapsa.

Învățătorul îi puse o mână pe creștet și îi spuse:

— Să nu mai faci niciodată.

Altceva nimic. Se întoarse la catedră și termină dictarea. După ce a terminat, ne privi o clipă în tăcere; apoi spuse foarte încet, cu vocea sa gravă, dar blândă:

— Ascultați. Vom petrece un an împreună. Să încercăm să-l petrecem bine. Învățați și fiți cumiți. Eu nu am familie. Voi sunteți familia mea. Anul trecut o mai aveam încă pe mama: a murit. Am rămas singur. Nu vă mai am decât pe voi pe lume, nu mai am alt sentiment, alt gând, decât pentru voi. Voi sunteți ca și copiii mei. Eu vă iubesc, trebuie să mă iubiți și voi. Nu vreau să pedepsesc pe nimeni. Arătați-mi că sunteți băieți cu suflet; clasa noastră va fi o familie, iar voi veți fi mângâierea mea și mândria mea. Nu vă cer să-mi făgăduiți prin vorbe; sunt sigur că, în sufletul vostru, deja mi-ați spus da. Și vă mulțumesc.

Chiar atunci intră portarul să anunțe terminarea orelor. Am ieșit toți din bănci într-o liniște deplină. Băiatul care se suise pe bancă se apropie de învățător și îi spuse cu un ușor tremur în glas:

— Vă rog să mă iertați, domnule învățător.

Învățătorul îl sărută pe frunte și îi spuse:

— Du-te, băiete.

Aventura lecturii

Dacă dorești să afli prin ce întâmplări trece Enrico la școală și nu numai, citește opera integrală.

De asemenea, consultând manualul digital, poți afla mai multe despre romanul *Cuore*.

Discutăm despre text

• Observăm

1. Găsește cuvinte cu înțeles asemănător și cu sens opus pentru următorii termeni preluați din text: *primă, apăreau, apoi, atent, se sui, niciodată*.

2. Formulează enunțuri în care următoarele cuvinte din text să aibă sensuri diferite: *noi, părul, cer, ușor*.

3. Transcrie trei termeni pe care îi asociezi cu sala de clasă și integrează-i într-un text de 30-40 de cuvinte.

• Explorăm și învățăm

1. Precizează, într-un enunț, unde și când au loc întâmplările relatate în textul dat.

2. Numește personajele care apar în acest text.

3. Realizează planul simplu de idei al textului dat.

4. Transcrie fragmentul în care este surprinsă reacția învățătorului în momentul în care îl observă pe elevul care se strâmbă.

5. Realizează o comparație a celor doi învățători pe care povestitorul i-a avut, evidențiind asemănările și deosebirile dintre aceștia.

• Interpretăm

1. Menționează, într-un enunț, de ce povestitorul are impresia că școala este mică și tristă în prima zi.

2. Cum reacționează învățătorul atunci când este căutat și salutat de către foștii elevi? Explică reacția acestuia, având în vedere cele relatate în text.

3. Ce crezi că l-a determinat pe povestitor să spună că-l place pe noul învățător încă din prima dimineață de școală? Formulează-ți răspunsul într-un text de 50-70 de cuvinte.

4. Scrie, în 50-60 de cuvinte, ce înțelegi din următoarea secvență: „Nu vă cer să-mi făgăduiți prin vorbe; sunt sigur că, în sufletul vostru, deja mi-ați spus da. Și vă mulțumesc”.

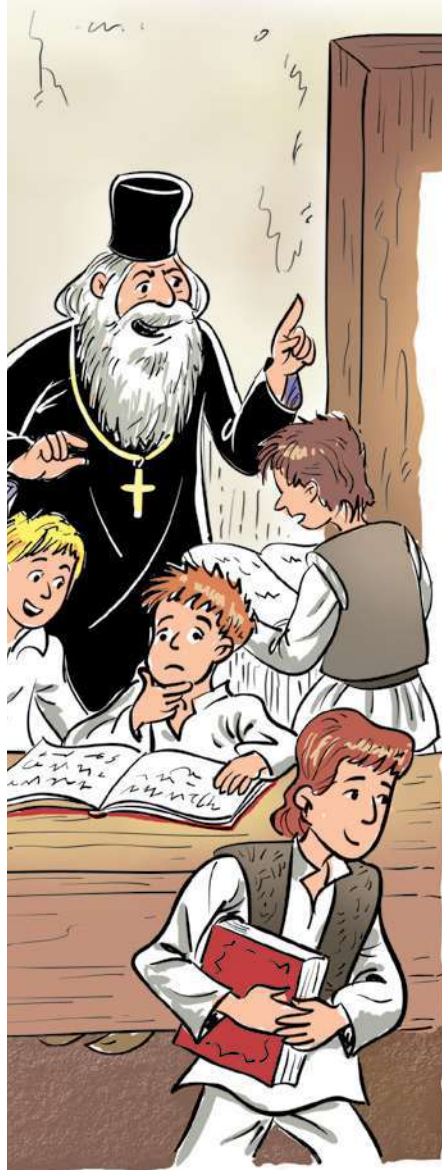
Leșim din lumea textului – Reflectăm

1. **Formați perechi** și realizați un regulament al clasei învățătorului Perboni, valorificând informațiile din text și cuvintele pe care acesta le adresează noilor săi elevi. Stabiliți șase-opt reguli care trebuie respectate de către toți elevii.

Expuneți regulamentele în clasă, realizați un tur al galeriei și identificați regulile comune cu ale altor perechi de colegi.

2. Imaginează-ți că ai posibilitatea să-l întâlnești pe învățătorul Perboni. Formulează patru-cinci întrebări pe care ai dori să i le adresezi acestuia.

• Se dă textul de mai jos.

Și părintele Ioan de sub deal, Doamne, ce om vrednic și cu bunătate mai era! Prin îndemnul său, ce mai pomi s-au pus în țințirim, care era îngărdit cu zăplaz de bârne, streșinit cu șindilă, și ce chilie durată s-a făcut la poarta bisericii pentru școală; ș-apoi, să fi văzut pe neobositul părinte cum umbla prin sat din casă în casă, împreună cu bădița Vasile a Ilioaei, dascălul bisericii, un holtei zdravăn, frumos și voinic, și sfătuia pe oameni să-și dea copiii la învățătură. Și unde nu s-au adunat o mulțime de băieți și fete la școală, între care eram și eu, un băiat prizărit, rușinos și fricos și de umbra mea.

Și cea dintâi școlăriță a fost însăși Smărăndița popii, o zgâtie de copilă ageră la minte și așa de silitoare, de întrecea mai pe toți băieții și din carte, dar și din nebunii. Însă părintele mai în toată ziua da pe la școală și vedea ce se petrece... Și ne pomenim într-una din zile că părintele vine la școală și ne aduce un scaun nou și lung, și după ce-a întrebat de dascăl, care cum ne purtăm, a stat puțin pe gânduri, apoi a pus nume scaunului „Calul Balan” și l-a lăsat în școală.

În altă zi ne trezim că iar vine părintele la școală, cu moș Fotea, cojocarul satului, care ne aduce, dar de școală nouă, un drăguț de biciușor de curele, împletit frumos, și părintele îi pune nume „Sfântul Nicolai”, după cum este și hramul bisericii din Humulești... Apoi pofteste pe moș Fotea că, dacă i-or mai pica ceva curele bune, să mai facă așa, din când în când, câte unul, și ceva mai grosuț, dacă se poate... Bădița Vasile a zămbit atunci, iară noi, școlarii, am rămas cu ochii holbați unii la alții. Și a pus părintele pravilă și a zis că în toată sâmbăta să se procitească băieții și fetele, adică să asculte dascălul pe fiecare de tot ce-a învățat peste săptămână; și câte greșeli va face să i le însemne cu cărbune pe ceva, iar la urma urmelor, de fiecare greșeală să-i ardă școlarul câte un sfânt-Nicolai. Atunci copila părintelui, cum era sprintară și plină de incuri, a bufnit în râs. Păcatul ei, sărmana!

— Ia, poftim de încăleacă pe Balan, jupâneasă! zise părintele, de tot posomorât, să facem pocinog sfântului Nicolai cel din cui.

(Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*)

• Înțelegerea textului

1. Citește textul și caută cuvintele necunoscute în dicționar.
2. Realizează corespondența dintre cele două coloane, combinând literele cu cifrele.

- a. bădița Vasile
- b. moș Fotea
- c. Smărăndița
- d. Ioan

1. fata preotului
2. preotul din sat
3. primarul satului
4. cojocarul satului
5. dascălul bisericii

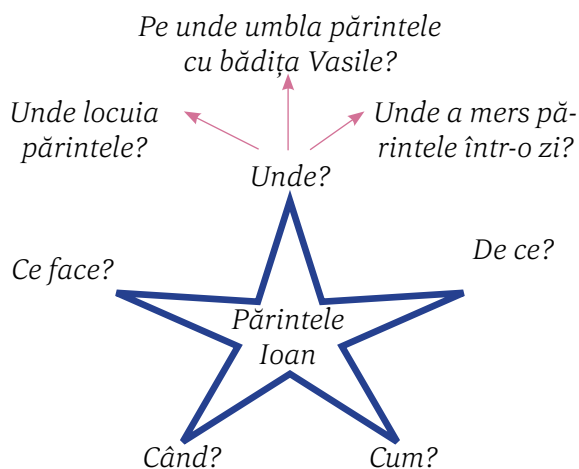

Ion Creangă
(1837–1889)

3. Răspunde oral la întrebările de mai jos.
 - a. Cine i-a convins pe săteni să-și dea copiii la școală?
 - b. Ce le aduce părintele copiilor la școală?
 - c. Care este cadoul lui moș Fotea pentru școlari?
 - d. Ce regulă impune părintele?
 - e. Cine este primul copil pedepsit?
4. Formulează, în scris, trei idei principale desprinse din textul dat.

• Analiza textului

1. De ce crezi că părintele este considerat a fi un om vrednic și bun? Pentru a-ți construi răspunsul, completează următoarea schemă. Scrie cât mai multe întrebări care încep cu cuvintele date, oferind răspunsuri la acestea.

2. Scrie un text, de 40-50 de cuvinte, în care să o prezinți pe Smărăndița așa cum este surprinsă în textul citit.

3. Scrie ce înțelegi din următorul pasaj: „Bădița Vasile a zâmbit atunci, iară noi, școlarii, am rămas cu ochii holbați unii la alții.”

4. Ce părere ai despre pedepsirea elevilor? Motivează-ți răspunsul.

• Valorificarea textului

1. Numește tipurile de sunete care apar în următoarele cuvinte: *deal, frumos, școală, hramul, părintelui*.

2. Selectează, din lista următoare, doar cuvintele în cazul cărora numărul sunetelor nu este egal cu cel al literelor: *chilie, voinic, eram, cea, întrecea, petrece, satului, biciușor, săptămână*.

3. Desparte în silabe următoarele cuvinte din text: *poarta, împreună, gânduri, poștește, fiecare, atunci, posomorât*.

4. Transcrie șapte cuvinte monosilabice din text.

• Dincolo de text

Investigație

Discută cu unul dintre părinții sau bunicii tăi despre cum era la școală atunci când era elev/elevă. Puteți aborda următoarele aspecte: regulamentul școlar, sistemul de evaluare, relația cu profesorii și cu ceilalți elevi. În urma discuției, compară școala de acum cu cea de pe vremea părinților/bunicilor, realizând o diagramă Venn, după modelul dat.

Ideile principale

Ideea principală este enunțul prin care este redată informația importantă, esențială dintr-un anumit paragraf al textului, care prezintă unitate de conținut.

Sunetele

- Sunetele limbii române:
 - consoanele, vocalele, semivocalele
- Corespondența sunet-literă: numărul sunetelor diferă de cel al literelor în cuvintele care conțin *x, che, chi, ghe, ghi*, în unele cuvinte care conțin *ce, ci, ge, gi, el, eu, este, eram*.
- Există cuvinte monosilabice (*cal*) și plurisilabice (*călăreț*).

*școala părinților/
bunicilor*

asemănări

școala de acum

• Citește textul și rezolvă cerințele.

A doua zi de dimineață, Lilli abia așteaptă să ajungă la școală. Și-a propus foarte multe! Între timp, a ascuns cu grijă bilețelul cu trucerile vrăjite în buzunarul de la pantaloni. În sala de clasă, învățătoarea îi anunță pe copii că inspectorul va ajunge în câteva minute.

— Vă rog să vă purtați civilizată, fiți drăguți și politicoși, le spune doamna Grach încă o dată. Dacă veți fi atenți, totul va ieși foarte bine.

Copiii își dau seama că este destul de emoționată.

— Cu siguranță va ieși bine! spune Lilli încurajator.

Cel mai mult și-ar fi dorit să-i fi spus învățătoarei de planul ei și că va avea grijă, cu ajutorul unor mici vrăji, ca totul să decurgă bine.

Dar bineînțeles că mica vrăjitoare sub acoperire nu are voie să sufle nimănui vreun cuvânt despre puterea ei fermecată!

(Knister, *Magic Lilli dă școala peste cap*)

Ai ajuns la finalul evaluării.
Cum te simți în acest moment?
Alege, dintre emoticoanele date, pe cel care descrie cel mai bine starea ta.

- Notează, în caiet, dacă următoarele enunțuri sunt adevărate sau false.
 - În cuvintele *dimineață*, *școală*, *voie* nu există semivocale.
 - În cuvântul *ajunge*, numărul sunetelor este egal cu numărul literelor.
 - În cuvântul *ei*, numărul sunetelor este mai mare decât cel al literelor.
 - Toate cuvintele din seria *rog*, *avea*, *vrăji* sunt monosilabice.
 - Cuvântul *pantaloni* se desparte în silabe astfel *pan-ta-loni*.
- Stabilește pe caiet corespondența între elementele coloanelor date, combinând literele cu cifrele.

a. ajunge	1. cuvânt monosilabic
b. mici	2. cuvânt format din trei silabe
c. dar	3. cuvânt cu două semivocale
d. este	4. cuvânt care conține o consoană
e. învățătoarea	5. mai multe litere decât sunete
	6. mai puține litere decât sunete
- Completează următoarele enunțuri.
 - Inspectorul ... în câteva minute.
 - Doamna Grach este ... din cauza inspecției.
 - Copiii sunt rugați să fie ...
 - Lilli vrea să-și ajute învățătoarea făcând ...
 - Fata nu trebuia să spună nimănui despre ...
- Formulează răspunsuri pentru următoarele cerințe care vizează textul dat.
 - Transcrie două repere temporale din text.
 - Identifică spațiul acțiunii din fragmentul dat.
 - Numește personajele care iau parte la acțiune.
 - Menționează cu ce condiție va ieși totul bine în opinia învățătoarei.
 - Precizează motivul pentru care Lilli e convinsă că totul va ieși bine.
- Imaginează-ți ce s-a întâmplat mai departe și scrie cinci idei principale, care ar putea sta la baza unei continuări a textului.

Punctaj acordat:

- 10 puncte (5 × 2 puncte)
- 10 puncte (5 × 2 puncte)
- 15 puncte (5 × 3 puncte)
- 25 de puncte (5 × 5 puncte)
- 30 de puncte (5 × 6 puncte)

Se acordă 10 puncte din oficiu.
Pentru a afla nota finală, împarte suma obținută la 10.